

Choczyński, Marian

Wybrane problemy z działalności Związku Nauczycielstwa Polskiego na rzecz oświaty płockiej w okresie transformacji 1989-2005

Notatki Płockie 50/3-204, 43-55

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WYBRANE PROBLEMY Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO NA RZECZ OŚWIATY PŁOCKIEJ W OKRESIE TRANSFORMACJI 1989–2005

Wprowadzenie

Transformacja ustrojowa i społeczno-gospodarcza to okres złożony, wielotematyczny. Ścierają się w nim różne dziedziny życia w zderzeniu z prawami ekonomii i rynku. Jedną z nich jest edukacja, dziedzina niezmiernie ważna, która wespół z innymi decyduje i decydować będzie o miejscu naszego społeczeństwa wśród rozwiniętych narodów Europy. Jest to również dziedzina delikatna, bowiem takim jest główny podmiot jej oddziaływań – uczeń. Edukacja, podobnie jak kultura i zdrowie nie jest przystosowana do gwałtownych zmian, przeorganizowania w krótkim wymiarze czasu. Nie jest również gotowa konkurować z dynamicznymi, nowymi wyzwaniami gospodarki rynkowej¹.

Wydarzenia ostatnich lat dostarczają wciąż mało materiału źródłowego, a nadto poddawanego ciągle modyfikacjom i różnym opiniom prezentowanym przez historyków, przedstawicieli nauki i polityki.

W niniejszym opracowaniu nie odnoszę się do działalności i dokonań pozostałych oświatowych związków zawodowych, takich jak: NSZZ „Solidarność”, „Solidarność - 80”, bowiem one najczęściej prowadziły własną politykę i oddzielne negocjacje, zwłaszcza na szczeblu centralnym i regionalnym. Na poziomie podstawowych ogniw funkcjonujących w placówkach oświatowych, ze względu na zbieżność argumentów, postulatów i opinii, bardzo często były to przedsięwzięcia skoordynowane, wspólnie uzgadniane stanowiska w stosunku do pracodawcy.

Ostatnie 15 lat to stopniowy proces usamorządowienia szkół, placówek oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych, przy jednoczesnym zachowaniu centralnie dzielonych środków finansowych w formie subwencji oświatowej. W sytuacji dysproporcji zamożności gmin i merytorycznego przygotowania jest to pewnym gwarantem, „wentylem bezpieczeństwa” dla funkcjonowania szkolnictwa. Decyzje o przyznawanych środkach, ustanawianym prawie oświatowym, nadzorze pedagogicznym zapadały centralnie w Parlamencie, Rządzie i Ministerstwie, stąd tak duża rola central związkowych w procesie uzgadniania, negocjowania projektów ustaw i aktów wykonawczych, wyrażania opinii i prezentowania stanowisk w strategicznych sprawach dotyczących oświaty oraz wpływania na usytuowanie edukacji w budżecie państwa.

Należy zaznaczyć, że usytuowanie oświaty w gminie pełniące funkcje organu prowadzącego zwiększyło odpowiedzialność i wielość zadań dla oddziału ZNP wypełniającego, zgodnie ze statutem, powinności zakładowej organizacji związkowej.

Częste zmiany ekip rządowych, a jeszcze częstsze

na stanowisku ministra edukacji narodowej, nie zapewniły pełnej stabilizacji i skuteczności w reformowaniu systemu kształcenia tak w zakresie strukturalnym, jak i programowym.

Początki i źródła transformacji ustrojowej zawarte są w ustaleniach „Okrągłego Stołu”, podczas którego od 6 lutego do 5 kwietnia 1989 roku, w poczuciu odmienności stanowisk, aspiracji i interesów poszukiwano najbardziej skutecznych środków naprawy Rzeczypospolitej. Z udziałem kilkuset przedstawicieli różnych sił politycznych i społecznych (w tym przedstawicieli Związku Nauczycielstwa Polskiego) dokonywał się historyczny zwrot, droga dialogu w zawartych umowach o kierunkach reform politycznych, gospodarczych i społecznych, o pluralizmie związkowym, o niezbędnych zmianach w różnych dziedzinach życia.

Oświata i Związek w okresie pogłębiającego się kryzysu finansów państwa

Kapitał doświadczeń z okresu odnowy, stanu wojennego i odbudowy ZNP, upór i ofiarność wielu działaczy były wstępnym przygotowaniem do pracy związkowej w okresie transformacji ustrojowej, kryzysu finansów państwa, pluralizmu związkowego i politycznego.

Dzięki staraniom Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego wprowadzona została Ustawa z 31 stycznia 1989 roku podwyżka płac, co kwartał, i zapis, że w 1994 roku płaca w oświacie powinna osiągnąć 106% średniego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Zapis ten satysfakcjonował całe środowisko, ale niestety tylko do końca 1990 roku.

Oddziałowa Konferencja Sprawozdawczo-Wyborcza, która odbyła się w maju 1990 roku w Płocku podsumowała 4-letnią pracę i dokonała wyboru nowych władz. Prezesem Oddziału została Helena Sitkowska, Wiceprezesami – Bożena Tomaszewska i Marian Choczyński. Spośród wielu zadań za najważniejsze uznano stałe monitorowanie okresowej waloryzacji płac.

Systemowe zmiany w edukacji rozpoczęły się od decyzji przekazania placówek przedszkolnych samorządom terytorialnym, których przejęcie - jak się okazało w najbliższym czasie - było przedwczesne. Większość samorządów w 1990 roku nie była dostatecznie przygotowana do tak wielkiej operacji, bowiem władze gminne, od których zależały decyzje, często kierowały się rachunkiem ekonomicznym i nie do końca rozumiały rolę, jaką wypełnia przedszkole w wychowaniu i przygotowaniu dziecka do obowiązków szkolnych.

W czerwcu 1991 roku Minister Edukacji prof. Robert Głębocki w jednym z udzielonych wywiadów powiedział:

„...trzeba się do tego przyznać – popełniliśmy błąd. Należało rozpocząć od szkół, których zlikwidować nie można. Tę operację przeprowadziliśmy nie po kolei”².

Wiceprezydent Miasta Płocka Jolanta Krzezińska, przedstawiając na Komisji Oświaty i Kultury Fizycznej informację o stanie wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 1990/91 i prognozę na kolejny rok, między innymi powiedziała, że „Gmina Płock przejęła 33 placówki przedszkolne z ilością około 3.000 dzieci i do tej pory ta ilość nie uległa zmianie. Sieć przedszkoli jest nierównomierna i nie odzwierciedla faktycznego zapotrzebowania w różnych dzielnicach miasta. Najtrudniejsza sytuacja występuje na osiedlu Podolszyce-Północ i Podolszyce-Południe. Stan techniczny przedszkoli jest zły lub bardzo zły”.

Komisja przegłosowała likwidację przedszkoli numer: 2, 26 i 30, a w kolejnych dwóch latach czterech placówek: 3, 18, 24 i 28. Zdaniem Zarządu Miasta bezpośrednią przyczyną powyższych decyzji były złe warunki lokalowe, wysokie czynsze, niedobór dzieci.

Podczas posiedzenia Komisji kurator oświaty – Andrzej Głowacki, przedstawiając informację o stanie oświaty w Płocku m.in. powiedział: „W bieżącym roku finansowa sytuacja szkół jest tragiczna, zagrożone jest funkcjonowanie oświaty. Jeśli nie zostaną zwiększone dotacje budżetu to w IV kwartale zabraknie środków na ogrzewanie, światło, itp. W zakresie inwestycji oświatowych są chęci doprowadzić do końca rozpoczęte rozbudowy a także rozpocząć remonty kapitalne w około 30 placówkach. Oświata ma jeszcze sporo długów i zobowiązań za 1990 rok. Prowadzone są negocjacje z ministrami Edukacji Narodowej i Finansów, Sejmikiem Krajowym i Samorządami”³.

W końcu 1990 roku wystąpiły pierwsze symptomy niezadowolenia. Obniżenie nakładów na oświatę zagroziło w 1991 r. zatrzymaniem mechanizmu okresowych waloryzacji oraz pogorszeniem warunków pracy nauczycieli i uczniów. Równocześnie rosła inflacja i zwiększały się koszty utrzymania. 13 lutego 1991 roku przez kraj przebiegła pierwsza związkowa akcja protestacyjna. Płockie placówki oświatowe poparły protest w formie oflagowania budynków i propagowaniu treści materiałów informacyjnych oraz listu otwartego skierowanego do społeczeństwa.

Optymizm związany z uzgodnieniami „Okrągłego Stołu” zachwiał się i pojawiające się pomysły Rządu i Ministerstwa Edukacji Narodowej wywoływały coraz większe niepokoje i rozczarowania z każdym następnym miesiącem.

W okresie, kiedy oświata rzeczywiście potrzebowała zarówno reformy, jak również dofinansowania Rząd w wyniku pogarszających się wyników ekonomicznych, bez konsultacji, podjął decyzję o wprowadzeniu od roku szkolnego 1991/92 restrykcyjnego programu oszczędnościowego.

Zarząd Główny ZNP zareagował natychmiast oświadczeniem, oczekując na rozmowy z kierownictwem MEN i podjęcie wspólnych działań likwidujących zagrożenia dla szkoły i stanu nauczycielskiego. Wystąpił także do premiera o odwołanie ze stanowiska

ministra edukacji prof. Roberta Głębockiego, uzasadniając swój wniosek między innymi utratą zaufania środowiska oświatowego oraz restrykcyjnymi działaniami prowadzonymi do upadku szkolnictwa.

Niepewna sytuacja w oświacie, pojawiające się nowe, niepopularne decyzje spowodowały konieczność organizowania częstych narad z aktywnym związkowym w celu przekazywania pełnej wiedzy o aktualnych wydarzeniach oraz odczuciach, zachowaniach, opiniach i reakcjach pracowników szkół, członków ZNP.

27 sierpnia 1991 roku Helena Sitkowska – Prezes Oddziału zapoznała członków Zarządu, Prezesów Ognisk z nowym Zarządzeniem Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia. Dotyczyło ono:

- kolejnej decyzji zmniejszenia programów nauczania o dalsze 2 godziny
- obowiązkowego dwumiesięcznego urlopu bezpłatnego dla pracowników administracji i obsługi w związku z cięciami finansowymi w budżecie oświaty o 3,7 %
- zawieszenia ustawy waloryzacyjnej z 1989 roku.

Wskutek wstrzymanej podwyżki średnia płaca nauczycieli spadła o 20% w stosunku do średniej krajowej. Spotkało się to ze zdecydowaną reakcją ZNP.

Zarząd Główny w przyjętej uchwale potwierdził zarzuty łamania ustawy o związkach zawodowych przez pozbawienie Związku praw do opiniowania założeń i projektów wykonawczych oraz podejmowania w oświacie arbitralnych decyzji ograniczeń finansowych.

Dzień Nauczyciela w 1991 roku nie był dniem radości i świętowania. W zorganizowanym przez Zarząd Główny ZNP „Marszu milczenia” 12 października w Warszawie wzięło udział około 10.000 związkowców – delegacji wszystkich województw, w tym 200-osobowa grupa z Okręgu Płockiego ZNP.

„Marsz milczenia” w obronie polskiej oświaty przybliżył władzy i polskiemu społeczeństwu główne przyczyny protestu. Zaktywizował środki masowego przekazu do ukazania istoty niezadowolenia, napiętej atmosfery a także lekceważenia partnerów społecznych i braku odpowiedzialności Rządu oraz Ministerstwa za losy oświaty, za szanse edukacji młodego pokolenia.

W podobnej treści i formie przebiegał 14 października „Marsz milczenia” w Płocku zorganizowany przez

14 października 1991 r. odczytanie petycji przed Urzędem Wojewódzkim w Płocku przez Zofię Kapturowską

„Marsz milczenia” w Płocku

Okręg i Oddział ZNP z udziałem ponad 1.000 osób. Przed Urzędem Wojewódzkim delegację przyjął Wojewoda Płocki w towarzystwie Kuratora Oświaty. Tekst petycji odczytała prezes Okręgu Zofia Kapturowska.

O krytycznej sytuacji w oświacie świadczy wypowiedź wiceminister edukacji – Anny Radziwiłł opublikowana w „Gazecie Wyborczej” z dnia 21-22 grudnia: „Jestem przekonana, że wydatków na oświatę już nie można zmniejszyć. Doszliśmy do ściany”⁴.

Zmiany w Rządzie i resorcie edukacji poza składanymi deklaracjami i obietnicami ministra Andrzeja Stelmachowskiego nie przyniosły optymistycznych, konkretnych decyzji. Założenia polityki społeczno-gospodarczej na 1992 rok potwierdziły ograniczenia budżetowe, utrzymywanie kursu dostosowawczego, niepewność miejsc pracy.

W związku z zapowiedzią nowelizacji Karty Nauczyciela, eskalacja oszczędności czynionych przez władzę spowodowała wstrzymanie waloryzacji płac, odebranie 50% zniżki na przejazdy kolejowe oraz zwiększenie pensum dydaktycznego, co w konsekwencji zagrażało zwolnieniem około 100.000 nauczycieli, a także zamknięciem około 1.700 szkół, głównie na terenach wiejskich.

Pozbawienie nauczycieli 15% dodatku wliczanego do podstawy wymiaru emerytury zostało zaskarżone przez ZNP do Trybunału Konstytucyjnego i zakończyło się zobowiązaniem Rządu do zrekomensowania poniesionych strat.

Zarząd Główny, biorąc pod uwagę bardzo trudną sytuację oświaty i jej pracowników oraz brak pozytywnej reakcji Rządu na dotychczasowe postulaty, podtrzymał decyzję o przeprowadzeniu ogólnopolskiego strajku ostrzegawczego w dniu 28 lutego 1992 roku.

W szkołach płockich (za wyjątkiem wyłączonej ze strajku decyzją Zarządu Okręgu ZNP placówek opiekuńczo-wychowawczych i przedszkoli) zarządy ognisk przekształciły się w Komitety Strajkowe i tego dnia przejęły władzę w szkołach. W proteście wzięli udział również członkowie „Solidarności” nauczycielskiej oraz niezrzeszeni. Podsumowując akcję protestacyjną, Prezes Od-

ziału podziękowała Ogniskom za sprawną organizację i bezpieczeństwo.

Był to protest przeciwko ograniczeniu zajęć dydaktycznych, likwidacji kół zainteresowań, szkolnej służby zdrowia, przeciwko lekceważeniu nauki i oświaty. Ogólnopolski Komitet Protestacyjny ZNP w tej sytuacji ogłosił w swej uchwale „Czarną dekadę polskiej szkoły” w okresie od 7 do 17 maja 1992 roku.

Przeprowadzoną akcją protestacyjną w całym kraju poparło około 90% placówek oświatowych.

Prof. Mikołaj Kozakiewicz – marszałek Sejmu RP w wywiadzie udzielonym „Trybunie” z dnia 7 czerwca 1992 r. między innymi stwierdził, że „to, co robi ministerstwo nie jest żadną reformą wynikającą z założeń pedagogicznych. To przycinanie oświaty do możliwości finansowych i okaleczenie całego systemu”⁵.

Słuszność nauczycielskich opinii i postulatów potwierdziła również kontrola Najwyższej Izby Kontroli przeprowadzona w IV kwartale 1991 r., którą objęto 10 kuratoriów, 81 szkół kuratorskich, w tym 41 szkół zawodowych, 33 licea ogólnokształcące i 7 szkół podstawowych prowadzonych przez gminy.

W Płockim Oddziale ZNP w pierwszej połowie 1992 r. odbywały się prace opiniodawcze, konsultacyjne oraz dyskusje nad: zmianami w programie działania resortu edukacji na lata 1992-1994, propozycjami MEN zmian w Karcie Nauczyciela, negocjowanym układem zbiorowym między ministerstwem a związkami oświatowymi (w którym miał być zawarty system płac, czas pracy, funkcjonowaniem Społecznej Inspekcji Pracy), tabelami płac dla nauczycieli i pracowników administracji i obsługi.

Uchwalony przez Sejm budżet państwa na 1993 rok zawierał najniższe od wielu lat nakłady na oświatę i szkolnictwo wyższe. W tej dramatycznej sytuacji związkowcy podjęli kolejne formy protestu: list otwarty do rodziców i całego społeczeństwa przekazany do placówek przez Oddziały ZNP, a także decyzja o przystąpieniu do strajku w dniu 22 kwietnia.

Pojawił się nowy dokument MEN „Dobra i nowoczesna szkoła” bez umożliwienia ZNP przedstawienia swojego stanowiska.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wysunęło kolejny projekt ustawy „O stosunkach służbowych nauczycieli”, w którym pod pozorem podniesienia rangi zawodu nauczycielskiego ustawodawca między innymi zwiększył zakres obowiązków nauczycieli oraz rygorystycznie regulował zasady nawiązywania stosunku pracy.

W praktyce oznaczało to dla 70% nauczycieli pozbawienie tytułu nauczyciela mianowanego. Prowadziło to do likwidacji prawa nauczycieli do stanu nieczynnego, odebrało czynnym i emerytowanym pracownikom oświaty prawa do wielu świadczeń i pozbawiało nauczycieli prawa do strajku.

Podczas otwartych zebrań związkowych i rad pedagogicznych Zarząd Okręgu oraz Oddział ZNP w Płocku, w porozumieniu z kuratorem oświaty i dyrektorami szkół, przeprowadził w środowiskach nauczycielskich Płocka i województwa referendum w sprawie Karty Nauczyciela. W ogólnopolskim referendum wzięło udział 418 tysięcy czynnych zawodowo nauczycieli, z których za utrzymaniem Karty Nauczyciela opowiedziało się 78% a 20% za nowelizacją.

Maj 1993 roku był miesiącem wielkiego napięcia, próby sił i wytrzymałości. Strajk ogólnopolski zorganizowała Sekcja Oświaty NSZZ „Solidarność”. Do protestu przystąpiła „Solidarność - 80” oraz członkowie i ogniwa podstawowe ZNP.

Zarząd Główny ZNP na podstawie zebranych informacji o funkcjonowaniu szkół i placówek oświatowych przejętych przez samorządy podjął w dniu 25 maja 1993 r. uchwałę, w której zawarł najpilniejsze zadania do realizacji kierując je do MEN, Sejmu, Senatu i Krajowego Sejmiku Terytorialnego. Ponadto przekazał ogniskom stanowisko dotyczące działań Związku w procesie usamorzędowania szkół, wzywając je do aktywnego udziału w wyborach samorządowych w 1994 r. oraz do współpracy ze wszystkimi przedstawicielami reprezentującymi terenową oświatę.

Dzień Edukacji 1993 r. w Domu Nauczyciela był szczególnie uroczysty, bowiem Oddziałowa Komisja Historyczna kierowana przez Elżbietę Balcerzak przygotowała wystawę przedstawiającą historię płockiej oświaty od 1943 do 1993 roku. Wystawa prezentowała kilka działów poświęconych szkolnictwu ogólnokształcącemu i pedagogicznemu, historii szkół zawodowych, doskonaleniu nauczycieli, działalności Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej oraz płockim przedszkolom. Wystawiono również kroniki szkolne, oryginalne prace dyplomowe oraz fotografie⁶.

Zarząd Oddziału uznał potrzebę umocnienia pozycji podstawowego ogniwa we współdziałaniu z dyrektorami szkół poprzez przekazanie Ogniskom ZNP uchwałą z dnia 5 października 1993 r. części uprawnień Zakładowej Organizacji Związkowej.

Zadania Związku w procesie usamorzędowania placówek oświatowych

W styczniu 1994 roku w naradzie aktywu związkowego uczestniczyła wiceprezydent Jolanta Krzemińska, która poinformowała zebranych o przejęciu szkół podstawowych przez Samorząd Płocka od 1 stycznia, a także przekazała dobre wiadomości o wypłacie trzynastej pensji w połowie marca oraz ekwiwalentu za legitymacje na pociągi pośpieszne.

W grudniu prezes Oddziału – Helena Sitkowska podczas posiedzenia Zarządu przekazała informację z narady odbywającej się w Zarządzie Głównym z udziałem ministra edukacji Aleksandra Łuczaka. Minister przedstawił decyzje nowego Rządu, w tym obligatoryjne przejęcie szkół podstawowych przez Gminy w styczniu 1996 roku, częściowe oddłużenie szkół, zgodę na wcześniejsze przejmowanie szkół, nowelizację Karty Nauczyciela,

rozpoczęcie reformy edukacji, podwyżkę płac 2% powyżej inflacji.

Zarząd Oddziału podjął uchwałę o przystąpieniu do wyborów samorządowych, uznając, że nauczyciele winni uczestniczyć w życiu gminy i współdecydować o podziale środków budżetowych.

Zatwierdzono również program obchodów 90. rocznicy powstania Związku Nauczycielstwa Polskiego.

W Oddziale Płockim w I połowie roku 1994 odbywała się kampania sprawozdawczo-wyborcza w Ogniskach ZNP podczas, których podsumowano 4-letnią pracę, omawiano aktualne problemy, a zwłaszcza rysujące się pozytywne zmiany w edukacji. Konferencja sprawozdawczo-wyborcza dokonała wszechstronnej oceny pracy i działalności przypadającej na niezwykle trudny okres początków transformacji. Delegaci wybrali Zarząd i Komisję Rewizyjną oraz delegatów na Konferencję Okręgową. Prezesem Oddziału został Marian Choczyński, wiceprezesami: Alicja Mikołajczuk i Helena Sitkowska, przewodniczącą Komisji Rewizyjnej została Magdalena Lewandowska, na stanowisku kierownika biura Oddziału pozostała Małgorzata Znyk.

Dla Związku Nauczycielstwa Polskiego pierwszy rok pracy nowo wybranego Parlamentu i Rządu był szczególnie ważnym okresem wypracowywania głównych założeń polityki gospodarczej i społecznej. Z 32 postami związkowymi wiązaliśmy nadzieje na impulsy prooświatowe oraz szansę na stopniową poprawę sytuacji w edukacji i zahamowanie wyniszczających eksperymentów oszczędnościowych.

Za pilną Związek uznał potrzebę przeprowadzenia reformy programowej, a także nowelizację ustawy o systemie oświaty wyraźnie określającą kompetencje organów uprawnionych do prowadzenia szkół oraz państwowych organów nadzorujących.

Podczas debaty sejmowej w dniu 9 czerwca 1994 r. postulowanej przez ZNP na temat głównych kierunków doskonalenia systemu edukacji wystąpiło 11 posłów związkowych. Sejm uchwalił rezolucję dotyczącą finansowania oświaty w latach 1995-1997.

Rok 1995 był we wszystkich strukturach i ogniwach Związku okresem obchodów 90-lecia ZNP, okresem sumowania dorobku minionych lat. Powstało wiele opracowań, odniesiono się do roli i dokonań Związku w różnych, złożonych okresach i warunkach jego działalności.

W Oddziale Płockim w dniu 10 stycznia odbyła się uroczysta inauguracja obchodów z udziałem władz samorządowych i kuratorskich. Bogaty program roku jubileuszowego przygotowała i zaprezentowała Oddziałowa Komisja Historyczna.

W kwietniu Zarząd Oddziału na dobrym poziomie przeprowadził imprezę towarzyszącą obchodom pt. „Wojewódzkie spotkania nauczycieli piszących i recytujących”.

Dzięki zaangażowaniu komisji historycznych opracowano i wydano „Słownik biograficzny zasłużonych nauczycieli województwa płockiego”, w którym umieszczono 125 biogramów. Zarząd Oddziału podjął aktywne działania zmierzające do ściślejszej i pełniejszej współpracy z organem prowadzącym.

W lutym wystosowano pismo do Prezydenta Miasta Płocka dotyczące waloryzacji płac. Wspólnie z Nauczycielską „Solidarnością” wypracowano stanowisko dotyczące odbywania systematycznych konsultacji w sprawach wynikających z uprawnień statutowych.

18 maja 1995 r. Zarząd Oddziału ZNP podjął rozmowy z Kuratorem Oświaty w Płocku o wstrzymanie wcielenia w życie programu dostosowawczego, który również swym zasięgiem objął nawet szkoły specjalne i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Wystosował także list do naczelnych władz związkowych z prośbą o skuteczną interwencję.

Podczas czerwcowej oddziałowej narady prezesi ognisk otrzymali upoważnienia do reprezentowania zakładowej organizacji związkowej uprawniające do współpracy z administracją szkolną, w tym: opiniowania, uzgadniania regulaminów i kryteriów przyznawania nagród i odznaczeń oraz zasad podziału środków w ramach funkcjonujących w oświacie funduszy, zajmowania stanowiska w indywidualnych sprawach pracowniczych ze szczególnym uwzględnieniem członków ZNP, czuwanie nad Społeczną Inspekcją Pracy i organizacją roku szkolnego.

Zofia Kapturowska przedstawiając aktualną sytuację w Związku i oświacie odniosła się do proponowanej podwyżki płac w sferze budżetowej oraz niekorzystnych relacji dla oświaty w ramach „budżetówki”.

Zarząd oddziału i prezesi ognisk w powyższej sprawie wypracowali krytyczne stanowisko i skierowali je do Zarządu Głównego oraz przewodniczącego Sejmowej Komisji Edukacji Jana Zaciury.

Pod silnym naciskiem członków Związku, petycji i listów przesłanych przez ogniwa ZNP z całego kraju Prezydium Zarządu Głównego ZNP odrzuciło proponowaną podwyżkę. Związek podjął akcję protestacyjną.

Podczas manifestacji ogólnopolskiej z udziałem 7.000 związkowców wręczono listy z postulatami ZNP Prezydentowi RP, ministrom: finansów, edukacji i polityki społecznej. Działania Związku nie przyniosły natychmiastowych efektów, ale wpłynęły na wyniki sierpniowych negocjacji, podczas których uzgodniono 6,5% podwyżkę powyżej poziomu inflacji na 1997 rok.

Duży wpływ na funkcjonowanie płockiej oświaty mieli radni – członkowie ZNP: Walenty Cywiński, Wojciech Majchrzak, Maria Kucharska, Stanisław Skowroński.

Od 1996 roku w posiedzeniach Komisji Oświaty i Kultury Fizycznej brał udział prezes Oddziału Marian Choczyński jako członek komisji spoza Rady Miasta.

22 maja 1996 roku w Oddziale Płockim ZNP odbyła się Konferencja Sprawozdawcza, podczas której podsumowano 2 lata intensywnej i różnorodnej pracy.

Ważnym wydarzeniem dla Oddziału, dla mieszkańców Płocka było otwarcie w Domu Nauczyciela stałej ekspozycji muzealnej poświęconej życiu i twórczości Władysława Broniewskiego w miejscu urodzin i dzieciństwa płockiego poety.

W uroczystości, która odbyła się w grudniu 1996 r.

udział wzięli honorowi goście: wnuczka Ewa Kozicka-Zawistowska z mężem Andrzejem oraz Maria Pijanowska-Broniewska aktorka, córka Marii Zarembińskiej – wielkiej, tragicznej miłości poety, Sławomir Kędzierski – dyrektor Muzeum Wł. Broniewskiego w Warszawie. Oto, co powiedziała wnuczka poety pani Ewa Kozicka: „Ogromnie się cieszę. Odkąd weszłam do tego domu wyobrażałam sobie, że prawie 100 lat temu mój dziadek w krótkich spodenkach biegał wokół starego dębu. Nie ma człowieka, ale pozostała poezja i pamięć Jestem wdzięczna Panu Marianowi Choczyńskiemu prezesowi ZNP w Płocku za tę inicjatywę”⁷. Ekspozycję nieodpłatnie zwiedzają wycieczki szkolne, indywidualni i grupowi turyści. Dokonane wpisy świadczą o dużym zainteresowaniu, przejrzystości zrealizowanej koncepcji zaprezentowanych w ekspozycji zbiorów, dokumentów, fotografii i opisów.

Grudzień 1996 r. - uroczyste otwarcie w Domu Nauczyciela ekspozycji muzealnej poświęconej życiu i twórczości Władysława Broniewskiego

Rok 1997 został zdominowany toczącymi się dyskusjami, działalnością propagandową ugrupowań i partii politycznych. Wpłynęło to w dużym stopniu na głęboki kryzys w pracach Komisji Trójstronnej ds. społeczno-gospodarczych. Niezadowolenie pracowników oświaty, krytyka wpływająca od Ognisk ZNP spowodowały wejście Zarządu Głównego w spór zbiorowy z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz uchwalenie wotum nieufności dla ówczesnego ministra Jerzego Wiatra – głównie za opieszałość w opracowywaniu i publikowaniu aktów wykonawczych do Karty Nauczyciela zmodyfikowanej i przyjętej przez Sejm, a także za brak postępów i zbyt małe zainteresowanie negocjacjami układów zbiorowych dla pracowników oświaty.

Na poziomie gminy, w Płocku powiało większym optymizmem, bowiem po kilkumiesięcznych negocjacjach związku podpisały komunikat uzgadniający waloryzację płac dla pracowników administracji i obsługi oraz 40 godzinny tydzień pracy również dla administracji przedszkolnej. Na przełomie 1997/98 roku oświatowe związki zawodowe wyraziły pozytywną opinię na opracowany przez zespół dyrektorów płockich szkół podstawowych nowy algorytm finansowania szkół z zastrzeżeniem, że od ocen i opinii napływających będzie uzależnione jego funkcjonowanie.

Należy wspomnieć o kilku innych realizowanych zadaniach w 1997 r. istotnych także dla środowisk pracowniczych, a mianowicie:

1. Zarząd Oddziału i Okręgu ZNP skutecznie wsparł słuszne decyzje rad pedagogicznych i opinie ognisk przeciwstawiając się oszczędnościowej koncepcji Kuratora Oświaty zmierzającej do połączenia dwóch placówek specjalnych – Szkoły Podstawowej nr 9 i Ośrodka Szkolno-Wychowawczego przy ul. Lasockiego;
2. Członkowie płockiej organizacji związkowej włączyli się do ogólnopolskiej akcji pomocy poszkodowanym w powodzi wiosną 1997 r. Zarząd Oddziału przekazał 2.200 zł. dla czterech rodzin nauczycielskich.

ZG ZNP dokonał próby bilansu 4-letniego okresu od 1993 do 1997 roku. Dzięki uporczywym staraniom Związku utrzymano zapisy w Karcie Nauczyciela stabilizujące status zawodowy nauczyciela, a nawet w 1997 r. wzbogacono ten dokument o ważne regulacje: fundusz na kształcenie, nagrody jubileuszowe za 40 lat pracy, dodatkowy jeden tydzień urlopu dla placówek nie feryjnych. Powstrzymano redukcję kadr, z budżetu oświaty na 1997 rok częściowo oddłużono placówki oświatowe.

Należy stwierdzić, że nie udało się wypracować zapowiadanej systemowej waloryzacji płac oraz przeprowadzić programowe reformy edukacji.

Zarząd Główny ZNP zajmował wielokrotnie stanowisko w sprawach projektów budżetów państwa dla oświaty, w sprawie warunków płacy i pracy, zmian dotyczących Karty Nauczyciela i Ustawy o Systemie Oświaty.

Do prac nad przygotowaniem szkolnictwa, dostosowaniem prawa oświatowego do programowej reformy włączyły się sekcje zawodowe i komisje wszystkich struktur związkowych.

Rola i działalność struktur ZNP w reformowaniu edukacji

Po wygranych przez akcję wyborczą „Solidarność” wyborach parlamentarnych Minister Edukacji prof. Mirosław Handke, w wywiadzie udzielonym „Gazecie Wyborczej”, opublikowanym w dniu 13 listopada wyraził opinię na temat oświaty. Rozpoczął od bulwersujących, niczym nieuzasadnionych, lekceważących środowisko nauczycielskie zwrotów. Oto niektóre wypowiedzi:

- „Nauczyciele udają, że pracują, a my udajemy, że płacimy. Jestem zwolennikiem likwidacji Karty Nauczyciela. Tam jest za dużo beneficjów. A jak się przesadzi z pieszczotami, to nie motywuje”.
- „W przyszłym roku szkolnym wprowadzimy nową maturę, a także egzaminy na koniec podstawówki”⁸.

Założenia, cele i zadania reformy w pierwszej chwili wywołały pozytywne reakcje, nawet ugrupowań opozycyjnych. Projekt MEN przewidywał również oddłużenie pozostałych szkół przed przekazaniem ich samorządom, zmianę systemu dofinansowania szkół społecznych, a także w perspektywie kilku lat znaczące podniesienie płac nauczycielskich. W kwietniu 1999 roku nauczyciele

otrzymaliby coroczną waloryzację inflacyjną, zaś od 1 września wraz z początkiem reformy podwyżkę motywacyjną.

W rzeczywistości rozmowy oświatowych związków zawodowych natrafiały na coraz większe przeszkody. Ministerstwo prowadziło z ZNP tylko pozorne negocjacje. Proponowane przez MEN płace, były nie do przyjęcia. Związek dostrzegł także zagrożenia dla statusu zawodowego nauczycieli. Wobec powyższego Związek przeprowadził protest w dniach 30 marca - 8 kwietnia 1997 r., uchwalił wotum nieufności wobec Mirosława Handke oraz skierował wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o złamanie przez Rząd RP Ustawy Budżetowej na 1998 rok.

Na znak protestu przeciwko polityce Rządu wobec sfery budżetowej OPZZ zorganizowało ogólnopolską manifestację w Warszawie, w której wzięła udział 50 osobowa grupa ZNP z Okręgu Płockiego.

W atmosferze niepokoju odbywała się Kampania Sprawozdawczo-Wyborcza w Oddziale Płockim zakończona w dniu 9 maja 1998 roku Konferencją, która wybrała nowe władze. Prezesem Oddziału został ponownie Marian Choczyński, wiceprezesami: Alicja Mikołajczuk i Grażyna Borczuk. Przewodniczącą Komisji Rewizyjnej została Anna Pająk.

W czerwcu Zarząd Oddziału podjął decyzję o przystąpieniu do wyborów samorządowych wraz z koalicją SLD.

11 października odbyły się wybory samorządowe. Zofia Kapturowska została radną Sejmiku Województwa Mazowieckiego, a Marian Choczyński, Tadeusz Cieszkowski i Magdalena Lewandowska weszli do Rady Miasta Płocka (osoby rekomendowane przez ZNP).

15 października w Domu Nauczyciela podczas uroczystego spotkania z okazji Dnia Edukacji Narodowej tak, jak co roku wręczono Złote Odznaki wyróżniającym się członkom ZNP. Płockich związkowców zaszczyliło wyjątkowo liczna grupa gości m.in.: senator RP Zbigniew Kruszwski, prezydent Miasta Płocka Dariusz Krajowski Kukiel, wiceprezydent Miasta Płocka Zygmunt Buraczyński, kurator oświaty Tadeusz Rutkowski, dyrektorzy wydziałów kuratorium Teresa Dobrosielska, Hanna Witkowska, Danuta Maciejewska, Roman Siemiątkowski, naczelnik wydziału oświaty Urzędu Miasta Płocka – Dorota Kowalkowska, związkowi radni Zofia Kapturowska, Tadeusz Cieszkowski i Magdalena Lewandowska.

XXXVII Krajowy Zjazd Delegatów ZNP odbywający się w dniach 23-25 października 1998 roku wybrał nowe władze. Prezesem Zarządu Głównego został Sławomir Broniarz (wiceprezes w poprzedniej kadencji), wiceprezesami: Jarosław Czarnowski i Janina Jura. W trosce o rangę i stabilizację zawodu Zjazd określił całokształt kierunków oraz form działania. Związek uznał fakt wyłączenia nauczycieli z państwowej sfery budżetowej za przejaw obniżenia rangi zawodu, zagrażającej brakiem gwarancji płacy przez państwo.

W 1999 roku podjęto bardzo ważną decyzję dla edukacji młodzieży z Płocka i regionu - powołano Państwową Wyższą Szkołę Zawodową. Tej sprawie poświęcono wiele spotkań z udziałem przedstawicieli Sejmiku Mazowieckiego, władz wojewódzkich i samorządowych. Pro-

blem ten stał również kilkakrotnie na posiedzeniach Komisji Oświaty i Radzie Miasta Płocka. W staraniach o uruchomienie Wyższej Szkoły Zawodowej dużą aktywność wykazała Radna Sejmiku Wojewódzkiego, Prezes Okręgu Płockiego - Zofia Kapturowska.

Prezydium ZG ZNP po dokonaniu aktualnej oceny w oświacie w swym stanowisku z 20 sierpnia 1998 roku stwierdziło, m.in.: „reformacja systemu edukacji nie może być sprawą tylko elit politycznych. Propozycja Rządu wprowadzenia nowego ustroju szkolnego bez zagwarantowania odpowiednich środków finansowych, bez przygotowania kadry, programów, podręczników, odpowiedniej bazy szkolnej oraz nowoczesnego systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, skłania ZNP do przeprowadzenia referendum wśród nauczycieli w terminie do 15 września”⁹.

Decyzja Sejmu o rozpoczęciu reformy strukturalnej we wrześniu 1999 roku wywołała duże zainteresowanie również w płockim środowisku, wśród władz samorządowych, w środowisku nauczycielskim i związkowym, tym bardziej, iż w okresie poprzedzającym decyzję Sejmu postawiono tyle znaków zapytania, dotyczących zarówno stopnia przygotowania samorządów do nowych, bardzo odpowiedzialnych i kosztownych wyzwań, braku zabezpieczenia finansowego w budżecie państwa, a także podstawowej spornej kwestii - czy zaczynać od zmiany struktury czy też od reformowania programowego.

Na temat planowanej reformy wypowiedział się również członek Zarządu Oddziału Tomasz Bodal w dzienniku „Życie” nr 8 z 30 października 1998 r. w artykule pt. „Pomarańczowa książeczka, czyli jakoś to będzie”. Oto niektóre jej fragmenty:

- „Ministerstwo Edukacji Narodowej wydało opracowanie w formie tzw. pomarańczowej książeczki. Niestety pojawiła się ona tuż przed wakacjami i dlatego dopiero we wrześniu trafiła do szkół. Tymczasem MEN ustaliło termin zakończenia konsultacji projektu ze środowiskiem nauczycielskim do końca września. Trudno oprzeć się wrażeniu, że było to celowe posunięcie, które miało ograniczyć konsultacje do minimum”;
- „Najwięcej wątpliwości budzi propozycja zmian strukturalnych”;
- „Propozycje dotyczące nauczycieli są najślabszym punktem reformy”;
- „Przecież to nauczyciele będą jej głównymi realizatorami”¹⁰.

Na łamach „Nowego Tygodnika Płockiego” ukazały się obszernie artykuły Tadeusza Kurpiewskiego i Piotra Owczarskiego w formie wywiadów z Prezesem Okręgu - Zofią Kapturowską i Prezesem Oddziału Płockiego - Marianem Choczyńskim, na temat aktualnej sytuacji w oświacie oraz stosunku ZNP do wdrażanej reformy edukacji.

Tymczasem do samorządu płockiego przeszły pozostałe placówki kuratorskie. Rada Miasta Płocka przyjęła strategię działania I etapu reformy oświaty w zakresie szkolnictwa obowiązkowego. Reforma przewidywała kształcenie dzieci w wieku 7-15 lat w dwóch eta-

pach: 6-klasowa szkoła podstawowa i 3-klasowe gimnazjum.

Rok szkolny 1999/2000 był pierwszym rokiem funkcjonowania struktury. W związku z tym powołano 14 samodzielnych szkół podstawowych oraz 6 zespołów szkół ogólnokształcących utworzonych na okres przejściowy dwóch lat składających się ze szkoły podstawowej i gimnazjum.

Rada Miasta zdecydowała o likwidacji: Szkoły Podstawowej nr 8, 4-klasowej Szkoły Podstawowej nr 19, Przedszkola nr 38.

Rok 1999 w pracy związkowej nie należał do spokojnych. W dni marcowe przed Sejmem i MEN gromadzili się członkowie ZNP z całego kraju, również kilkakrotnie wyjeżdżali na protest delegacje z Płocka, głównie po to, by wesprzeć grupę członków zespołu placowego Zarządu Głównego ZNP. Przedłożone przez urzędników Ministerstwa propozycje płacowe okazały się mocno zaniżone, nie do przyjęcia, ponadto pracownicy MEN nie mieli uprawnień do negocjowania stawek. Minister Mirosław Handke uznał, że nie ma czasu na rozmowy i negocjacje. Oburzeni związkowcy postanowili 5 marca nie opuszczać budynku. Do okupujących dołączył Prezes ZG ZNP Sławomir Broniarz. Przebywający w gmachu Prezes Okręgu ZNP w Lublinie oraz Wiceprezes ZG ZNP Jarosław Czarnowski podjęli strajk głodowy.

Konferencja prasowa z rodzicami i telewizją odbywała się przez zamknięte kraty. Do ZG ZNP napływały bardzo liczne wyrazy poparcia. Środowisko oświatowe było oburzone lekceważącym stosunkiem i arogancją Ministra. 8 marca doszło do rozmów oświatowych związków zawodowych z Ministrem Edukacji, w wyniku których podpisano protokół uzgodnień, ponadto stworzono platformę porozumienia odnośnie negocjacji nad gwarancjami socjalnymi dla nauczycieli, którzy w wyniku reformy strukturalnej znajdują się bez pracy.

Jesienią 1999 roku na terenie całego kraju odbywały się uroczystości poświęcone 60. rocznicy powstania Tajnej Organizacji Nauczycielskiej. 20 października spotkał się aktyw związkowy Okręgu Płockiego z udziałem Senatora Zbigniewa Kruszewskiego i Wicewojewody Dariusza Krajowskiego-Kukiel.

Zofia Kapturowska dokonała oceny wkładu nauczycieli w utrzymanie polskość, Janina Gancarz przedstawiła formy TON w Płocku i regionie, a Wacław Milke ukazał walkę o podtrzymywanie wartości narodowej w obozie koncentracyjnym w Mauthausen - Gusen. Nie zabrakło również wspomnień głównych bohaterów spotkania Heleny Gutowskiej i Aleksandry Zapłaty¹¹.

Podczas spotkania udekorowano grupę pedagogów – uczestników TON wysokimi odznaczeniami państwowymi. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski otrzymały m.in.: Halina Ozimek i Aleksandra Zapłata z Płocka.

Tymczasem w Sejmie debatowano nad nowelizacją Karty Nauczyciela, która wywołała ostrą dyskusję zwolenników i przeciwników. ZNP wielokrotnie postulował, iż prawidłowe funkcjonowanie nowego systemu wynagradzania nauczycieli wymaga zagwarantowania

przez państwo odpowiednich środków finansowych. Projekt budżetu państwa na 2000 r. nie dawał szans na poprawę sytuacji oświaty, a także na znaczące podwyżki płac. Poprawa warunków realizacji zadań edukacyjnych była głównym celem ogólnopolskiego strajku pracowników oświaty, który odbył się 19 listopada 1999 r. Wzięło w nim udział 56% uprawnionych placówek. Postulaty ZNP zyskały poparcie wielu samorządów.

W Płocku do czynnego protestu przystąpiło 6 szkół podstawowych (nr 3, 11, 12, 13, 18, 21), do dwugodzinnego 8 placówek (Szkoły Podstawowe nr 1, 2, 15, 17, 22, Zespoły Szkół Ogólnokształcących nr 1 i 2, Zespół Szkół Budowlanych nr 1) i 4 placówki do jednogodzinnego strajku. Pozostałe placówki poparły biernie protest poprzez oflagowanie i oplakatowanie¹².

Protest ten unaoczniał władzom samorządowym i oświatowym determinację środowiska oświatowego w obronie polskiej szkoły.

Należy podkreślić, iż płockie władze samorządowe uznając powagę sytuacji i zasadność postulatów nie potraciły wyprzedzenia strajkującym. Protesty i strajk jednodniowy, przesyłane przez Związek opinie, stanowiska i uwagi doprowadziły do szeregu korekt we wdrażanej reformie edukacji, a także utrzymania większości zapisów Karty Nauczyciela, która we wcześniejszych zamierzeniach rządu miała być zlikwidowana i zastąpiona układem zbiorowym.

W 2000 roku Związek Nauczycielstwa Polskiego koncentrował się na poszukiwaniu skutecznych środków w walce o pełną realizację I etapu podwyżek wynikających z Karty Nauczyciela. Związek odrzucił projekt ministerialnego rozporządzenia placowego z 11 maja 2000 r. Wskazywał, iż jest ono zbudowane na podstawie nierzetelnych danych. W wystąpieniu do premiera zażądał niezwłocznego przekazania samorządom środków finansowych na wdrożenie nowego systemu wynagradzania nauczycieli. Zarząd Główny obradujący z udziałem przedstawicieli samorządów terytorialnych poparł żądania miast i gmin słusznie domagających się zwiększenia subwencji oświatowej i opowiedział się za nowelizacją ustawy budżetowej.

Rok 2000 również w Płockim Samorządzie i środowisku oświatowym był wyjątkowo trudny, bowiem z MEN wychodziły różne, często sprzeczne opinie i niejasne interpretacje zapisów Karty Nauczyciela oraz zaniżone transze subwencji oświatowej. W tej sytuacji Zarząd Miasta Płocka podjął niepopularną decyzję o odebraniu 5% dodatku motywacyjnego oraz ograniczeniu zajęć dydaktycznych i pozalekcyjnych zatwierdzonych w organizacji roku szkolnego 1999/2000.

Prezydium Zarządu Oddziału ZNP w liście do prezydenta miasta Płocka Stanisława Jakubowskiego wyraziło sprzeciw wobec powyższej decyzji¹³.

Negocjacje prowadzone zarówno przez związkowców jak i członków Komisji Oświaty doprowadziły do ograniczenia zaplanowanych restrykcyjnych posunięć. Przywrócono 2,5% dodatek motywacyjny oraz złagodzone cięcia w zajęciach pozalekcyjnych.

Samorządy nie otrzymały z budżetu państwa do-

statecznych środków finansowych na wdrożenie nowego systemu wynagradzania nauczycieli. Wobec powyższego Ogólnopolski Komitet Protestacyjny ustalił harmonogram akcji protestacyjnej w dniach 18 - 26 września. Pikieta z udziałem delegacji z całego kraju przed gmachem Urzędu Rady Ministrów, powszechna akcja informacyjna prowadzona przez ogniwa ZNP, a także porozumienia zawarte przez kierownictwo ZNP z ogólnokrajowymi i regionalnymi organizacjami samorządowymi przyniosły pozytywne, choć nie do końca satysfakcjonujące rezultaty. Rząd w końcu uznał, że skutki finansowe wdrożenia nowego systemu wynagrodzeń nauczycieli wynoszą 1.935 mld. złotych oraz, że niedobór środków w budżecie państwa potrzebnych na jego realizację wynosi 1.196 mld złotych. Rząd przyznał, iż realizacja ustawowych zobowiązań w tym zakresie jest obowiązkiem państwa.

Zarząd Oddziału przedłożył swoje stanowisko Prezydentowi Miasta Płocka, w którym przedstawił nastroje niezadowolenia w środowisku oświatowym, a także składane przez nauczycieli pozwy do Sądu Pracy¹⁴. Z inicjatywy Zarządu Oddziału odbyło się spotkanie z Zarządkiem Miasta Płocka, podczas którego uzgodniono stanowisko w sprawie zaległych środków finansowych wraz z odsetkami. Należne pieniądze nauczyciele płockich placówek otrzymali w styczniu 2001 roku, zaś ministerstwo zgodnie z deklaracją przekazało samorządom środki rekompensujące wdrożoną podwyżkę.

Kwietniowa narada szkoleniowo-informacyjna w Domu Nauczyciela wypełniona była treściami dotyczącymi znowelizowanej Karty Nauczyciela, harmonogramów wdrażania stopni awansu zawodowego, zasad funkcjonowania komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych, przepisów związanych z zatrudnianiem i zwalnianiem nauczycieli. Powołano zespół do spraw negocjacji płac z organem prowadzącym w składzie: Grażyna Borczuk, Alicja Mikołajczuk, Maria Saweczko, Marian Choczyński. Wszystkie najważniejsze materiały źródłowe przekazano ogniskom ZNP.

Rok 2001 miał być drugim etapem wdrażania podwyżek wynagrodzeń i zapowiadany sukcesem w zakresie poprawy warunków materialnych pracowników oświaty. W praktyce ustawą o budżecie Parlament z inicjatywy Rządu obniżył wielkość płacy zasadniczej w strukturze wynagrodzeń, co spowodowało wyraźne zmniejszenie kwot na podwyżki.

W tej sytuacji Związek skoncentrował swe wysiłki na przywrócenie 75% płacy zasadniczej w strukturze wynagrodzeń. W marcu ZNP złożył Marszałkowi Sejmu Inicjatywę Obywatelską z 563-tysiącami podpisów (około 3 tysiące zebrano w Płocku), której głównym celem było zagwarantowanie w budżecie państwa środków finansowych na wynagrodzenia nauczycieli wraz z dodatkami oraz coroczne ustalanie ich minimalnych wysokości przez Ministra Edukacji Narodowej¹⁵. Inicjatywa obywatelska nie doczekała się pełnej realizacji, bowiem w grudniu 2003 roku Sejm RP odrzucił jej wprowadzenie. W atmosferze problemów gospodarczych, kryzysu finansów państwa i spowolnienia wzrostu gospodarczego do 1%

toczyła się polityczna kampania wyborów parlamentarnych. Wybory wygrała koalicja SLD, która podjęła tym samym bardzo trudne zadanie wyjścia z grożącej zapaści finansowej, przyspieszenia wzrostu gospodarczego, kontynuacji, a także poprawienia 4 reform wprowadzonych równocześnie bez obliczenia skutków finansowych. Jednak już w grudniu 2001 r. Związek wyraził swój sprzeciw wobec rządowych propozycji zawartych w projektach ustaw o budżecie, które oznaczały radykalne pogorszenie usytuowania prawnego i materialnego nauczycieli, a w szczególności zamrożenie kwoty bazowej, zaniechanie realizacji III etapu podwyżek wynikających z Karty Nauczyciela i przesunięcie na 2003 rok, a także zamrożenie dodatku za tajne nauczanie do rent i emerytur. Propozycje rządu zmierzały do zmiany w zapisie polegającej na wykreśleniu z ustawy pracowników pedagogicznych zatrudnionych w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjnych działających na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Tymczasem Samorząd Płocki na przełomie 2000/2001 r. wypracował II etap reformy strukturalnej. W styczniu 2001 r. Zarząd Miasta Płocka powołał organ doradczy - zespół ds. racjonalizacji sieci szkół, w skład którego weszli przedstawiciele: Zarządu Miasta, Wydziału Oświaty, Kuratorium Oświaty, dyrektorzy szkół oraz przedstawiciele nauczycielskich związków zawodowych. Zespół wypracował koncepcję przekształceń szkół średnich, która została przyjęta Uchwałą Rady Miasta w dniu 20 stycznia 2002 roku. W miejsce dotychczas działających 15 szkół utworzono 11, cztery przestały istnieć od 1 września. Były to: Zespół Szkół Odzieżowych, Zespół Szkół Zawodowych nr 7, Zespół Szkół Ochrony Środowiska, Technikum Samochodowe.

Dla uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy nie uzyskali promocji do klas II utworzono 6 tzw. klas zbiorowych.

Z dniem 1 września zostały utworzone nowe placówki: gimnazjum nr 8, Zespół Szkół nr 1, który powstał z połączenia Gimnazjum nr 1 i IV LO, filia MDK w Szkole Podstawowej nr 23.

Z końcem sierpnia oddano do użytku dwa duże obiekty oświatowe: Szkołę Podstawową nr 22, tzw. „dużą szkołę” z pełnowymiarową salą gimnastyczną, salą widowiskowo-sportową przy Szkole Podstawowej nr 20 w Borowiczkach z pełnym zapleczem sanitarnym, bez barier dla niepełnosprawnych i 480 miejscami siedzącymi na widowni.

Od stycznia do maja 2002 roku w Oddziale Płockim ZNP odbywała się kampania sprawozdawczo-wyborcza w ogniskach zakończona konferencją Oddziałową w dniu 18 maja. W czasie jej trwania dokonano podsumowania działalności w kolejnej 4-letniej kadencji. Sprawozdanie przedstawił Prezes Oddziału Marian Choczyński, stwierdzając, iż okres ten dostarczył członkom naszej organizacji wiele doświadczeń, lecz również argumentów do zachowania szczególnej czujności i ofensywności w strategicznych obszarach edukacji bez względu na ekipy rządzące.

Dla ZNP, dla Zarządu Oddziału minioną kadencją podobnie jak poprzednie była wypełniona protestami, wal-

ką Związku o poziom pracy szkoły, pozycję i godność nauczyciela. Oddział włączał się w akcje ogólnopolskie, budował prooświatową świadomość wśród władz miejskich i społeczeństwa.

Zarząd Oddziału prezentował swe przemyślenia i postulaty w formie petycji i postulatów kierowanych do władz samorządowych, Sejmu, Rządu i Ministerstwa Edukacji, a także przeprowadzał konsultacje, zbierał opinie i informacje dotyczące projektów ustaw i aktów wykonawczych wśród członków związku i rad pedagogicznych.

W konferencji uczestniczyli m.in. poseł na Sejm RP – Aleksandra Łuszczynska, prezydent Miasta Płocka – Wojciech Hetkowski, przewodniczący Rady Miasta Płocka – Andrzej Rokicki, wiceprezydent Miasta Płocka – Anna Kossakowska.

Prezes Zofia Kapturowska podziękowała aktywowi związkowemu za pracę społeczną, podkreślając mądrość podejmowanych decyzji, dzięki którym płocka oświata przeszła spokojnie przez trudności ostatnich lat.

Konferencja wybrała Zarząd Oddziału, Komisję Rewizyjną oraz delegatów na Konferencję Okręgową.

Prezesem Oddziału został wybrany Marian Choczyński, wiceprezesami: Grażyna Borczuk i Alicja Mikołajczuk, przewodniczącą Komisji Rewizyjnej – Ewa Sawicka¹⁶.

Dużą rolę w kreowaniu polityki oświatowej Płocka odegrali radni – członkowie ZNP: Marian Choczyński – przewodniczący Komisji Oświaty w latach 1998-2000, społeczny członek Zarządu Miasta w latach 2000-2002, Tadeusz Cieszkowski – przewodniczący Komisji Oświaty w latach 2000-2002, Magdalena Lewandowska – wiceprzewodnicząca Komisji Oświaty w latach 2000-2002. W podejmowaniu ważnych przedsięwzięć i decyzji dużego wsparcia udzielała Zofia Kapturowska – wiceprzewodnicząca Komisji Oświaty Sejmiku Województwa Mazowieckiego.

Komisja Oświaty kierowana w ciągu czterech lat przez radnych – członków ZNP dokonała podsumowania działalności na posiedzeniu Rady Miasta Płocka w dniu 11 września 2002 roku. Komisja koncentrowała swą merytoryczną pracę wokół spraw oświaty, szkolnictwa, a także dziedzin, które współpracowały z edukacją, bądź też działały na rzecz zdrowia, rozwoju dzieci i bezpieczeństwa, form pomocy uczniom oraz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom bezrobocia, narkomanii, itp. Dużą część zabiegów dotyczyła troski o status materialny pracowników oświaty, o warunki ich pracy, terminowość wypłat, przeprowadzonych waloryzacji oraz innych świadczeń. Komisja poszukiwała także rozwiązań organizacyjnych, kadrowych, by do maksimum ograniczyć negatywne, groźne w skutkach bezrobocie w wyniku niżu demograficznego, a także reorganizacji szkolnictwa wraz z wdrożeniem I i II etapu reformy strukturalnej. Komisja zabiegała o niezbędne środki finansowe na bieżące funkcjonowanie oświaty, gwarantujące utrzymanie przyzwoitego poziomu pracy dydaktyczno-wychowawczej, a także utrzymanie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych. Za sukces należy uznać utrzymanie dwóch poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz gabinetów stomatologicznych i le-

karskich. Mimo pojawiających się okresów trudności finansowych wynikających z błędnego, заниżonego oszacowania subwencji, zagwarantowano pełną realizację liczby godzin wynikających z planów nauczania oraz zachowano przeważającą część godzin zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, klubów, chórów, itp.

Powodem do zadowolenia Samorządu Płockiego minionej kadencji były zrealizowane inwestycje oświatowe: ukończenie „Dużej Szkoły” nr 22, remont i modernizacja Państwowej Szkoły Muzycznej z salą widowiskową na 400 miejsc, ukończenie budowy tzw. „łącznika” w Liceum Ogólnokształcącym im. Marszałka Stanisława Małachowskiego, ukończenie I etapu budowy gimnazjum na Osiedlu Podolszyce-Północ, modernizacja i rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej nr 5 na potrzeby szkoły podstawowej i gimnazjum w Radziwiu oraz inwestycje sportowe: hala przy Szkole Podstawowej nr 20, pływalnia kryta „Podolanka” przy Szkole Podstawowej nr 22 oraz gruntowna modernizacja stadionu miejskiego¹⁷.

Podczas narady z udziałem prezesów ognisk w dniu 11 grudnia 2002 r. Prezes Oddziału omówił przebieg XXXVIII Krajowego Zjazdu Delegatów ZNP, który odbył się w dniach 15 - 17 listopada bieżącego roku. Oprócz Uchwały Zjazdowej delegacji przyjęli stanowiska i uchwały Zjazdu w sprawach: „Paktu dla Edukacji”, obchodów jubileuszu 100-lecia ZNP, Unii Europejskiej, poprawy sytuacji materialnej emerytów i rencistów. Wybrano władze Związku: Prezesem został Sławomir Broniarz, wiceprezesami: Jarosław Czarnowski i Janina Jura. W skład Zarządu Głównego weszła Zofia Kapturowska.

Ponadto prezes Oddziału poinformował zebranych o piśmie skierowanym do prezydenta miasta Płocka Mirosława Milewskiego w sprawie podjęcia rozmów celem wypracowania i uzgodnienia: regulaminu przyznawania niektórych składników wynagrodzenia nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowych oraz regulaminu precyzującego kryteria, tryb i sposób podziału środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli. Pod koniec grudnia Urząd Miasta zorganizował spotkanie z przedstawicielami oświatowych związków zawodowych, podczas którego został podpisany regulamin płac dla nauczycieli na 2003 rok oraz podniesiono dodatek motywacyjny do 3%.

Uzgodniono również waloryzację płac dla pracowników administracji i obsługi w wysokości, co najmniej 4% z terminem realizacji do końca I kwartału.

Zarząd Oddziału na posiedzeniu 22 stycznia 2003 r. zapoznał się z projektem „Paktu dla Edukacji” – dokumentem opracowanym przez Zarząd Główny i skierowanym pod społeczną debatę w celu wypracowania najlepszych i najkorzystniejszych rozwiązań w systemie oświaty i szkolnictwie wyższym.

Minister MENiS Krystyna Łybacka w liście skierowanym do Zarządu Głównego ZNP stwierdziła m.in., że „Pakt dla Edukacji” zawiera szereg interesujących postulatów, które zasługują na wnikliwą uwagę, uznała, iż

część spośród nich została uwzględniona w projekcie zmian do Ustawy o systemie oświaty.

Prezes Oddziału zapoznał członków Zarządu z: inicjatywą Zofii Kapturowskiej zorganizowania studiów podyplomowych w zakresie „Organizacji i Zarządzania Oświatą”. Studia te ukończyło 120 członków ZNP, w tym 60 z Płocka. Prezes zapoznał również zebranych z inicjatywą szkolenia Społecznych Inspektorów Pracy, funkcjonowania punktu konsultacyjnego do spraw awansu zawodowego nauczycieli prowadzonego przez wiceprezesa Zarządu Oddziału Grażynę Borczuk oraz z wyzwaniami związanymi z wdrożeniem III etapu podwyżek wynikających z Karty Nauczyciela.

Godnym podkreślenia było powołanie w 2003 roku przy Domu Nauczyciela Uniwersytetu Trzeciego Wieku przez grupę inicjatywną, działającą pod kierunkiem Janiny Czaplickiej – wiceprzewodniczącej Oddziałowej Komisji Historycznej. Wśród 94 członków Uniwersytetu około 48% to emeryci nauczyciele. Patronat naukowy sprawuje PWSZ. Placówka posiada osobowość prawną.

19 maja 2004 roku w Oddziale Płockim odbyła się Konferencja Sprawozdawcza z udziałem delegatów, prezesów ognisk oraz zaproszonych gości w osobach: Teresy Dobrosielskiej, Ewy Adasiewicz oraz Macieja Krzemńskiego.

Uczestnicy Konferencji dokonali oficjalnej inauguracji obchodów 100-lecia ZNP w Oddziale Płockim. Elżbieta Balcerzak i Janina Czaplicka omówiły działalność Tajnej Organizacji Nauczycielskiej. Pamięć zamordowanych nauczycieli uczczono minutą ciszy, delegacja złożyła wiązanki kwiatów w miejscach pamięci. Halina Ozimek i Aleksandra Zapłata – we wspomnieniach sięgnęły do wydarzeń z okresu działalności TON.

Delegacja składająca wiązankę kwiatów przy płycie poświęconej nauczycielom zamordowanym przez hitlerowców w latach 1939-1945

W 2004 roku ZNP podjął aktywne działania, które doprowadziły do ważnych dla Związku zmian zapisów w Karcie Nauczyciela. Oto niektóre z nich:

1. zobowiązano MENiS do corocznego wydawania rozporządzenia określającego minimalne stawki wynagrodzenia zasadniczego,
2. organom prowadzącym narzucono obowiązek co-

rocznego uzgadniania regulaminu wynagrodzenia z organizacjami związkowymi zrzeszającymi nauczycieli,

3. wprowadzono obowiązek zasięgnięcia opinii związku zawodowego w sprawie podziału środków na dofinansowanie doskonalenia nauczycieli. Zmianie uległy również treści i zasady dotyczące awansu zawodowego nauczycieli.

W grudniu 2004 roku odbyło się nadzwyczajne posiedzenie XXXVIII Zjazdu ZNP, umożliwiające przyjęcie do jednolitego Związku autonomicznych organizacji zrzeszonych w Federacji ZNP Szkół Wyższych i Nauki.

W okresie ostatnich kilku lat edukacja koncentrowała się wokół zadań związanych z wdrażaniem reformy oświatowej. Rytmiczność i czytelność przekazywanej samorządom subwencji oświatowej pozwoliła na większy spokój i stabilizację, jednak jej wielkość w dalszym ciągu nie zabezpieczała pełnych kosztów procesu dydaktyczno-wychowawczego. Rządzący zrealizowali część przedwyborczych deklaracji i uzgodnień. ZNP m.in. pozytywnie ocenił:

- realizację wdrażania nowej struktury szkolnictwa ponadgimnazjalnego, w tym technikum prowadzącego do uzyskania matury i tytułu zawodowego,
- wprowadzenie do Ustawy o Systemie Oświaty wielu zmian związanych ze szkolnictwem specjalnym,
- rozwiązania ustawowe w zakresie podnoszenia jakości w oświacie dorosłych, poprzez wprowadzenie systemu akredytacji placówek i ośrodków prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych,
- ustawowe umocnienie roli kuratora i nadzoru pedagogicznego, przede wszystkim w zakresie standaryzacji mierzenia jakości pracy szkół i realizacji programów naprawczych oraz kontroli jednostek samorządu terytorialnego w zakresie tworzenia sieci szkół,
- powołanie Państwowej Komisji Akredytacyjnej w procesie ujednoczenia systemu nadzoru nad funkcjonowaniem wszystkich rodzajów szkół wyższych,
- finansową pomoc dla studentów (kredyty, stypendia socjalne, zapomogi),
- wprowadzenie dożywiania w szkołach oraz programu „wyprawka szkolna”,
- realizację III etapu podwyżek dla nauczycieli wynikających z zapisu Karty Nauczyciela,
- coroczne określanie przez Ministra Edukacji minimalnych stawek wynagrodzenia nauczycieli dla poszczególnych stopni awansu zawodowego.

Zarząd Główny pozytywnie ocenił reformę programową, która po raz pierwszy wprowadziła standardy pozwalające na obiektywizację egzaminów, a także porównywalność wykształcenia i zawodów w Unii Europejskiej.

Obok pozytywnych skutków reformy Związek wskazał na jej słabości i niedociągnięcia, wynikające m.in. z:

- utraty sterowności systemu edukacji z pozycji państwa,
- niewystarczającej współpracy organu prowadzącego i nadzorującego,
- niestabilnego prawa oświatowego i nadużyć w jego interpretowaniu,

- braku właściwego finansowego wsparcia reformy w latach: 2002 – 3,31%; 2003 – 3,23%; 2004 – 3,05% PKB.

W powyższym okresie Zarząd Główny wykazywał dużą aktywność oświatową, kilkakrotnie występował z inicjatywami budowania przyszłej i nowoczesnej szkoły. Oto niektóre przedsięwzięcia:

- w grudniu 1998 roku ZG ZNP powołał Wyższą Szkołę Pedagogiczną na prawach licencjata, a od 2002/2003 roku uczelnia uzyskała prawo do prowadzenia studiów magisterskich;
- Zarząd Główny zorganizował 30 stycznia 2002 roku konferencję rektorów, w której przedstawił stanowisko Związku w najważniejszych sprawach dla edukacji;
- 29 czerwca 2004 roku ZNP przyjął propozycję powołania Rady Edukacyjnej wysuniętą przez prezesa Sławomira Broniarza. Oto fragmenty jego wystąpienia: „Związek od lat zabiega o to, aby edukacja znajdowała się poza polityką, aby była priorytetem, długofalowym zadaniem realizowanym niezależnie od zmian ekip rządzących... Chcielibyśmy, aby rada jako ciało opiniotwórcze służyła pomocą rządzącym w kształtowaniu i realizowaniu długofalowej polityki edukacyjnej, w podejmowaniu optymalnych decyzji, korygowaniu bieżących działań... Edukacja powinna stać się dobrem narodu w jednoczącej się Europie”¹⁸;
- z inicjatywy ZG w Warszawie w dniach 2-6 czerwca 2005 roku odbył się Międzynarodowy Kongres Edukacyjny pt. „Edukacja a Polska w jednoczącej się Europie”, nad którym honorowy patronat przyjął Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski. W Kongresie uczestniczyło ponad 200 przedstawicieli świata nauki i praktyki pedagogicznej. W przesłaniu MKE, ZNP czytamy: „W imię Polskiej Racji Stanu uwolnijmy edukację od swarów i waśni politycznych tak, aby polityka edukacyjna oparta była na wspólnych wartościach, aby odpowiadała na wyzwania cywilizacyjne i nie podlegała fluktuacjom kalendarza wyborczego”¹⁹.

Rok 2004 był okresem intensywnych przygotowań do obchodów 100-lecia naszego Związku. Wachlarz propozycji był bardzo szeroki, obejmował między innymi: opracowanie wydawnictw o historii Związku i ludziach, którzy tę historię tworzyli, imprezy okolicznościowe, spotkania z zasłużonymi pedagogami, lecz również porządkowanie dokumentacji związkowej. Oznaczało to także zwiększoną mobilność w pozyskiwaniu nowych członków. Przeszłość Związku jest bogatym źródłem wiedzy i doświadczeń, która powinna być jednocześnie inspiracją do działania, do podmiotowego współuczestnictwa w życiu współczesnym i rozwiązywaniu problemów ważnych dla oświaty i jej pracowników.

Jubileusz to dobra okazja do pokazania Związku, jego dorobku w skali kraju i w poszczególnych środowiskach lokalnych. Jest to również dobry moment do umacniania jego struktur, lepszego, bardziej profesjonalnego przygotowania do nowych, zwiększonych zadań Oddziałów ZNP, bowiem to one negocjują regulamin wynagradzania nauczycieli, opiniują fundusze na doskonalenie zawodowe,

współgospodarują środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zabiegają o usytuowanie prawne i materialne pracowników nie będących nauczycielami, czuwają nad bezpieczeństwem i higieną pracy poprzez Społeczną Inspekcję Pracy, monitorują terminowość wypłat wynagrodzeń i „13-tki”, a także funkcjonowanie pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych.

Dobra realizacja powyższych zadań zależy w dużej mierze od umiejętności angażowania jak największej ilości osób, jak najszerzego aktywu związkowego.

Zarząd Oddziału wspólnie z komisją historyczną wypracował program obchodów w Oddziale Płockim, realizowany już praktycznie od początku 2004 r.

Do ważniejszych przedsięwzięć należy:

1. Opracowanie biogramów w formie wydawnictwa poświęconego zasłużonym nieżyjącym nauczycielom;
2. Ufundowanie sztandaru dla Oddziału ZNP w Płocku.
3. Opracowanie i opublikowanie w kwartalniku „Notatki Płockie” historii ZNP w Płocku;
4. Archiwizacja dokumentacji związkowej za okres ostatnich 20 lat;
5. Ufundowanie tablicy pamiątkowej w hołdzie płockim nauczycielom TON w latach 1939-1945;
6. Organizowanie spotkań okolicznościowych, imprez turystyczno-krajoznawczych oraz zawodów pływackich dla nauczycieli Płocka oraz powiatów: płockiego ziemskiego, gostynińskiego i sierpeckiego.

Aktualnie trwają przygotowania do uroczystości podsumowania 100-lecia w Oddziale Płockim połączonej z wręczeniem sztandaru i odsłonięciem tablicy pamiątkowej poświęconej nauczycielom Tajnej Organizacji Nauczycielskiej.

Poza przedstawionymi działaniami, Oddział Płocki ZNP zajmował się również innymi problemami pracowniczymi i indywidualnymi swoich członków, a także formami integracyjnymi takimi jak: sport, turystyka, kultura.

Do najważniejszych wymienionych spraw należą:

- negocjowanie regulaminów płac dla nauczycieli (warto wspomnieć, iż w 2005 r. wzrósł dodatek motywacyjny do 5%, a także przewidziano odpłatność za egzaminy maturalne). Zarząd pozytywnie zaopiniował podział środków na dokształcanie nauczycieli,
- udzielanie bezzwrotnej pomocy materialnej w sytuacjach szczególnych - rocznie przyznaje się około 20 zapomóg w kwocie od 200 do 500 zł,
- wypłacanie zasiłków statutowych członkom Związku i ich rodzinom,
- bezpłatne poradnictwo prawne wyłącznie dla członków ZNP zapewnione przez Przedstawicielstwo Okręgu Mazowieckiego z siedzibą w Płocku,
- szkolenia i kursy dotyczące prawa oświatowego, awansu zawodowego, udziału przedstawicieli ZNP w komisjach kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych, Społecznej Inspekcji Pracy itp.,
- narady informacyjne dla aktywu związkowego,
- spotkania z okazji Dnia Edukacji Narodowej, Dnia Kobiet, świąt itp.,

- udział w uroczystościach szkolnych z okazji jubileuszy, nadania imienia, wręczenia sztandaru,
- organizowanie wycieczek krajowych i zagranicznych, zabaw choinkowych dla dzieci członków Związku,
- udział przedstawicieli Zarządu Oddziału w komisjach przyznawania odznaczeń i nagród, w komisjach kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych, konkursach na dyrektorów placówek oświatowych,
- współpraca z Kuratorium Oświaty, Urzędem Miasta Płocka oraz Oddziałem Doskonalenia Nauczycieli,
- udział w konferencjach i naradach szkoleniowych organizowanych przez Zarząd Główny i Zarząd Okręgu ZNP, a także organ prowadzący i nadzorujący,
- zajmowanie stanowiska, zgłaszanie uwag i propozycji do projektów ustaw i aktów wykonawczych, a także uchwał Rady Miasta i Prezydenta Miasta Płocka,
- konsultacyjna i opiniodawcza działalność Sekcji Administracji i Obsługi oraz Komisji ds. Przedszkoli,
- organizowanie przy dużym udziale komisji sportowo-rekreacyjnej mistrzostw Płocka w pływaniu dla pracowników oświaty,
- tworzenie warunków dla działalności Międzyzakładowej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej Pracowników Oświaty, Płockiego Stowarzyszenia Twórców Kultury i Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
- współpracę z dyrekcjami szkół i placówek oświatowych, Harcerskim Zespołem Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka”, Młodzieżowym Domem Kultury, Związkiem Harcerstwa Polskiego oraz innymi organizacjami działającymi na rzecz rozwoju dzieci i młodzieży,
- bieżącą współpracę z Płockim Okręgiem, a następnie Przedstawicielstwem Okręgu Mazowieckiego ZNP reprezentowanym przez Zofię Kapturowską i Annę Kowalczyk oraz Oddziałami ZNP Powiatu Płockiego Ziemskiego, Gostynińskiego i Sierpeckiego.

Oddziałowa Sekcja Emerytów i Rencistów wysoko oceniana przez Krajową i Okręgową Sekcję systematycznie prowadziła bogatą działalność na rzecz swoich członków. Funkcję Przewodniczących pełniły: Zofia Bromke (1990-1994), Janina Czaplicka (1994-2002), Grażyna Staszewska od 2002 roku.

Różnorodność form pracy Oddziału ZNP, funkcjonowanie Domu Nauczyciela, atmosferę i klimat współpracy z Ogniskami ZNP współtworzyli pracownicy biura Zarządu Oddziału Małgorzata Znyk, Alicja Mikołajczuk, Helena Sitkowska, Bożenna Tomaszewska i Marian Choczyński.

Podsumowanie

Reforma postawiła przed oświatą, przed społeczeństwem, organami władzy trudne, ale bardzo ważne zadania, między innymi wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, upraktycznienie wiedzy, kształtowanie pożądaných umiejętności, większe otwarcie i konieczność elastycznego reagowania, ciągłe kształcenie i dokształcanie, a także szacunek dla nauki i pracy. Zrealizowanie ambitnych, szeroko zakrojonych planów wymaga i wymagać będzie przede wszystkim współpracy władz ze wszystkimi partnerami społecznymi. Dziedzina, jaką

jest oświata musi rozwijać się według pewnych reguł, wskaźników zawartych w wieloletnim, perspektywicznym, spójnym programie.

Finansowanie oświaty przez budżet państwa w okresie trudnych 15 lat nigdy nie przekroczyło 3,5% dochodu narodowego. Powodowało to ciągle niedostatki, niedobory, a nawet poważne kłopoty samorządów gminnych. Reforma edukacji znajduje się w fazie wdrażania głównych założeń. Pomimo popełnionych błędów, dzięki odpowiedzialności i ogromnej pracy środowiska oświatowego i samorządów pracy organu nadzoru czyni powolne, stopniowe, choć nierównomierne postępy.

ZNP pomimo dużego wysiłku i determinacji w walce o polską szkołę nie zawsze był skuteczny w działaniu, jednak fakt postępującej reformy programowej i usytuowanie prawne i materialne pracowników oświaty, choć nie do końca satysfakcjonujące, były również dużą zasługą i udziałem naszej organizacji.

Kolejnym parlamentom i rządowi zabrakło jednak odwagi w wypracowaniu wieloletniego, perspektywicznego programu rozwoju edukacji. Związek podejmował wielokrotne próby, inicjatywy z propozycjami gotowych pomysłów, projektami dokumentów uwzględniających nie tylko potrzeby, lecz również realia finansowe. Duże szanse upatrywaliśmy we wzbogacaniu oferty edukacyjnej, podnoszeniu poziomu kształcenia, także przy możliwych do wykorzystania środkach unijnych.

W okresie ostatnich 15 lat nie wykorzystano w sposób racjonalny możliwości dynamicznego rozwoju kraju, w tym zbudowania dobrej, solidnej edukacji. Pomimo wielu korzystnych zmian był to jednak okres wielu błędów wynikających głównie ze źle prowadzonej prywatyzacji majątku narodowego, braku perspektywicznego myśle-

nia oraz szans, jakie stworzyło przed nami społeczeństwo i zapoczątkowana odnowa polityczna, gospodarcza i społeczna. W tej atmosferze wdrażano reformy, których wprowadzenie odbywało się kosztem społeczeństwa, przy rosnącym ubóstwie, bezrobociu i zadłużeniu wewnętrznemu państwa. Zbyt kosztowny okres zmian w zarządzaniu i gospodarce w sposób zasadniczy odbił się także na oświacie, nauce i zdrowiu.

Okres transformacji nadal trwa, demokracja, choć zbyt kosztowna, umacnia się i zdobywa nowe doświadczenia. Związek Nauczycielstwa Polskiego aktywnie włączył się w przemiany społeczne i oświatowe. Współuczestniczył w procesie przebudowy systemu edukacji, zdecydowanie walczył o status zawodowy i godziwe płace nauczycieli, bronił interesów wszystkich pracowników oświaty oraz praw związkowych.

Przed nami praca nad pełną realizacją założonych celów i zadań, dla których reforma została zaplanowana i wdrażana. Osiągnięcie lepszych wyników, zmiana sposobu myślenia wymaga również większej troski i odpowiedzialności państwa i samorządów lokalnych, a także zwiększonych nakładów finansowych. Oświatę musimy bardziej skorelować ze szkolnictwem wyższym, które również winno przejść swą drogę reformatorską także z edukacją w Unii Europejskiej. Przed nami nowe czasy i nowe wyzwania, kolejne pomysły na postęp i rozwój. Zmiany w oświacie, choć zachodzą ewolucyjnie muszą nadążać za postępem technicznym, zmianami warunków ekonomicznych i stylu życia społeczeństwa, stąd pojawiające się w ostatnich latach nowe pomysły i inicjatywy na edukację, takie jak Pakt dla Edukacji, Okrągły Stół Oświatowy, Rada Edukacyjna i inne.

PRZYPISY

¹ B. Grześ, *Związek Nauczycielstwa Polskiego (w 100-lecie istnienia i działalności)*, „Kalendarz Nauczycielski 2005”, s. 111.

² Rozmowa Anny Kowalewskiej z Robertem Głębockim – ministrem edukacji narodowej *Nie wystarczy żądać* [w:] „Sztandar Młodych” 1991, nr 116, 16 czerwca, s. 8-9.

³ Protokół Komisji Oświaty, Kultury Fizycznej Rady Miasta Płocka, 22 maja 1991r.

⁴ West, *Oświata poszła do ściany*, „Gazeta Wyborcza” 21-22 grudnia 1991r., nr 297, s.2.

⁵ *Pół roku milczałem świadomie* – wywiad przeprowadzony 2 czerwca z prof. Mikołajem Kozakiewiczem przez redaktorów Dorotę Bardzińska i Piotra Łapę, „Trybuna” z dnia 7 czerwca 1992r..

⁶ [b.a.], „Tygodnik Płocki” nr 42 z 19 października 1993, *Z dziejów płockiej oświaty*.

⁷ *Powrót Broniewskiego*, „Tygodnik Płocki” 1996, nr 51-52, s. 18.

⁸ Rozmowa Wojciecha Staszewskiego z Mirosławem Handke - ministrem edukacji narodowej, „Gazeta Wyborcza” nr 264, 13 listopada 1997, s. 5.

⁹ Stanowisko Prezydium Zarządu Głównego ZNP z dnia 20 sierpnia 1998 r.

¹⁰ T. Bodal, *Pomarańczowa książeczka, czyli jakoś to będzie*, „Życie”, nr 8, z dnia 30 października 1998 r.

¹¹ Kronika Oddziału ZNP w Płocku w latach 1995-2000.

¹² Protokół nr 22 posiedzenia Zarządu Oddziału ZNP w dniu 25 listopada 1999 r., Księga protokołów, s. 83.

¹³ Stanowisko Prezydium Oddziału ZNP w Płocku z dnia 30 sierpnia 2000 r.

¹⁴ Stanowisko Zarządu Oddziału ZNP w Płocku z dnia 22 listopada 2000 r., zamieszczony w Księdze protokołów nr 35, s.115.

¹⁵ Uchwała Prezydium Zarządu Głównego ZNP z 13 marca 2002 r., w sprawie obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej.

¹⁶ Protokół z obrad Oddziałowej Konferencji Sprawozdawczo - Wyborczej ZNP w Płocku dnia 18 maja 2002 r., Księga protokołów, s. 231-247.

¹⁷ Sprawozdanie Komisji Oświaty przyjęte na Sesji Rady Miasta Płocka w dniu 11 września 2002 r.

¹⁸ „Kalendarz nauczycielski 2005”, wystąpienie prezesa Zarządu Głównego ZNP – Sławomira Broniarza na spotkaniu prezesów okręgów i oddziałów ZNP w dniu 17 maja 2004 r., pt. *Związek w działaniu*.

¹⁹ Przesłanie Kongresu Edukacyjnego zamieszczone w „Głosie Nauczycielskim”, nr 23 z dnia 8 czerwca 2005 r.